

ברכת לישב בסוכה**תוספתא מסכת ברכות (ליברמן) פרק ו**

הלכה ט

העושה כל המצות מברך עליהן העושה סוכה לעצמו או' ברוך שהגיענו לזמן הזה נכנס לישב בה או' ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה מברך עליה יום ראשון שוב אינו צריך לברך

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מו עמוד א

העושה לולב לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. נטלו לצאת בו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב. ואף על פי שבירך עליו יום ראשון - חוזר ומברך כל שבעה. העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו כו'. נכנס לישב בה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה. וכיון שבירך יום ראשון - שוב אינו מברך. קשיא לולב אלולב, קשיא סוכה אסוכה! בשלמא לולב אלולב לא קשיא; כאן - בזמן שבית המקדש קיים, כאן - בזמן שאין בית המקדש קיים. אלא סוכה אסוכה קשיא! תנאי היא; דתניא: תפילין, כל זמן שמניחן מברך עליהן, דברי רבי. וחכמים אומרים: אינו מברך אלא שחרית בלבד. אתמר, אביי אמר: הלכתא כרבי, ורבא אמר: הלכתא כרבנן. אמר רב מרי ברה דבת שמואל: חזינא ליה לרבא דלא עביד כשמעתיה, אלא מקדים וקאי ועייל לבית הכסא, ונפיק ומשי ידיה ומנח תפילין ומברך. וכי איצטריך זימנא אחרינא - עייל לבית הכסא, ונפיק ומשי ידיה, ומנח תפילין ומברך. ואנן נמי כרבי עבדינן, ומברכין כל שבעה. אמר מר זוטרא: חזינא ליה לרב פפי, דכל אימת דמנח תפילין מברך. רבנן דבי רב אשי, כל אימת דמשמשי בהו מברכי.

תוספות מסכת סוכה דף מה עמוד ב

אחד זה ואחד זה שבעה - אין סוכה ולולב שוין לברכה דאלולב אין מברך אלא פעם אחת ביום אבל סוכה כל אימת דנכנס לה כדי שיאכל וישתה וישן ואפילו עשר פעמים ביום מברך אכל אחת ואחת מידי דהוה אתפילין כל זמן שמניחן והיינו טעמא דסוכה דאי מתרמי ליה סעודתא לא אפשר למיכל חוץ לסוכה אף על פי שכבר אכל בו ביום בסוכה וכן תפילין כל היום מצותן שיהו מונחין בראשו ובזרועו אבל לולב אין עיקר מצותו אלא פ"א ביום כדאמ' (לעיל ד' מב.) מדאגבהיה נפיק ביה.

תוספות מסכת ברכות דף יא עמוד ב

שכבר נפטר באהבה רבה. עד הלכך נימרינהו לכולהו - בירושלמי יש הא דאמרי' שכבר נפטר באהבה רבה והוא ששנה על אתר פירוש לאלתר שלמד מיד באותו מקום. ונשאל להרב ר' יצחק כגון אנו שאין אנו לומדין מיד לאחר תפלת השחר שאנו טרודין והולכים כך בלא למוד עד אמצע היום או יותר אמאי אין אנו מברכין ברכת התורה פעם אחרת כשאנו מתחילין ללמוד. והשיב ר"י דלא קיימא לן כאותו ירושלמי הואיל וגמר' שלנו לא אמרו ואין צריך לאלתר ללמוד. ועוד אפי' לפי הירושלמי דוקא אהבה רבה דלא הוי עיקר ברכה לברכת התורה דעיקר אהבה רבה לק"ש נתקן ובשביל היא אינו נפטר מברכת התורה אלא אם ילמוד מיד וגם לא יעשה היסח הדעת. אבל ברכת אשר בחר בנו וברכת לעסוק בדברי תורה שהן עיקר לברכת התורה פוטרות כל היום. וא"ת מאי שנא מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה. וי"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה והוי כמו יושב כל היום בלא הפסק. אבל אכילה בסוכה יש שעה קבועה. וא"ת מפני מה אין אנו מברכין לישן בסוכה. וי"ל דברכה דאכילה שמברכין לישב פוטרות. א"נ משום שמא לא יישן והוי ברכה לבטלה שהרי אין בידו לישן כל שעה שירצה. והיה אומר ר"ת כשאדם עומד ממטתו בלילה (בשחרית) ללמוד שא"צ לברך ברכת התורה מפני שברכת התורה של אתמול שחרית פוטרת עד שחרית אחרת ולא נהירא. והצרפתים נהגו לומר פסוקים וברכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה (פ"א דפאה) ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו' שהיא ברייתא (מס' שבת קכז.) מפני הירושלמי דבעי שילמוד על אתר. אבל א"צ כמו שכתבתי כבר.

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו

הלכה יב

כל זמן שיכנס לישב בסוכה כל שבעה מברך ק קודם שישיב אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה, ובלילי יום טוב הראשון מברך על הסוכה ואחר כך מברך על ר הזמן, ומסדר כל הברכות על ש הכוס, נמצא מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה ויושב ואחר כך מברך על הזמן, וכזה היה מנהג רבותי ורבני ספרד לקדש מעומד ת לביל ראשון של חג הסוכות כמו שבארנו. +/השגת הראב"ד/ מברך קודם שישיב אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה. א"א לא דייק. /השגת הראב"ד/ וכזה היה מנהג רבותי ורבני ספרד לקדש מעומד. א"א מנהג מקומנו לא היה מעולם כזה, והטעם כי הישיבה אינה אלא על דעת האכילה וכל זמן שאינו אוכל, הברכה עובר למצוה היא באמת. +

הגהות מיימוניות הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו הלכה יב

[ק] ואפילו בעשרה זימני ביומא וכן כתב בה"ג וכן ספר יראים וראיה מתפילין דרבנן דבי רב אשי כל אימת דמשמשי מברכי וכן מצאתי בפרק לולב וערבה ודלא כר"ת שאמר שברכה בסעודה פוטרת כל טיול ולימוד ושינה שמסעודה לסעודה. וכן פסק רבינו שמחה ז"ל דכל חד וחד מהני דמייחייבי לנהוג בסוכה מברך עליו הברכה לישב בסוכה ואפילו נכנס לישן ולא ישנה ממטבע הברכות ואומר לישב בסוכה לישנא דקרא בסכות תשבו עכ"ל וכן בעל הרוקח וכן רבינו אבי"ה. וכתב וי"ל שאם יצא על מנת לחזור מיד ולא הסיח דעתו שא"צ לחזור ולברך, ע"כ: [ר] בשילהי החליל הלכתא סוכה ואחר כך זמן כרבב"ח לגביה דרב. והנה רבינו יעקב ברבינו שמשון היה נוהג כן בלילה הראשון אבל בליל שני היה אומר זמן ואחר כך סוכה וטעמא דלילה הראשון בא זמן בעבור סוכה ובעבור קדוש הילכך אומר

על שניהם אבל בליל שני אינו בא זמן רק בעבור קדוש כי זמן דסוכה כבר נפטר בליל ראשון לפיכך אומר זמן מיד אחר קדוש קודם ברכת סוכה. וראב"ה כתב שגם בליל שני יברך זמן לבסוף דיקנה"ז יוכיח דזמן אינו בא בעבור הבדלה ואעפ"כ אומר זמן אחריה וכן דעת המחבר וכן נראה עיקר שלא מצינו חלוק בין שני ימים הראשונים: [ש] אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דמסדר לכולהו אכסא: [ת] כתב רבינו שמחה דכל זמן שאדם עסוק במצוה שיכול לברך אף על פי שהתחיל העשייה כבר מיקרי שפיר עובר לעשייתו, עיין בפרק ז' בהג"ה בהלכה ו':

רא"ש מסכת סוכה פרק ד סימן ג

ג העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וכו' נכנס לישב בה אומר לישב בסוכה. כתב הרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' סוכה הל' יב) דיש לקדש מעומד משום עובר לעשייתו ולדבריו היה צריך לברך קודם שיכנס בה דהכניסה היא המצוה ולא הישיבה דאם היה אוכל מעומד היה צריך לברך על הסוכה אלא ודאי כיון דמצות סוכה היא אכילה וטיוול אם מברך אחר שישב מיקרי שפיר עובר לעשייתו כדאיתא בירושלמי דברכות פרק הרואה העושה ציצית לעצמו אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות ציצית נתעטף אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית אלמא אף על פי שכבר נתעטף מברך לפי שהמצוה נמשכת כל זמן שהוא מעוטף ועומד וכן נמי בסוכה המצוה נמשכת כל זמן אכילה ובסוכות תשבו פי' תתעכבו כמו וישב העם בקדש (במדבר כ) וכן ופתח אהל מועד תשבו (ויקרא ח) ולישב בסוכה היינו נמי להתעכב בסוכה ואם כן מיקרי שפיר עובר לעשייתו אם מברך אחר הישיבה וכן כתב מר רב צמח גאון ז"ל אף על פי שמשנכנס לה צריך לברך כיון שאין לה קבע אלא בישיבה בסעודה ויש קידוש הכוס וסעודה לפניו סודרן על הכוס ורבינו מאיר היה מברך על הסוכה קודם ברכת המוציא אף בחול משום דקאמר נכנס לישב בה מברך הלכך ראוי שתקדום ברכה לברכת המוציא מיד אחר הישיבה והעם לא נהגו כי רגילין העם שאין מברכין על הסוכה אם נכנס בה לטייל בה ושינה אלא דוקא בשעת אכילה הלכך ראוי שיברך תחלה ברכת המוציא שמתחיל הסעודה ואחר כך יברך על הסוכה. ומה שאין מברכין על הסוכה בשעת השינה ואף על פי שמצינו בה חומר יותר מבאכילה דאוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה. היינו טעמא דשמא לא יוכל לישן והוי ברכה לבטלה. ורבינו תם פירש לפי שעיקר הקבע שאדם עושה בסוכה היא אכילה אבל שאר טיוול ושינה שעושין בסוכה טפלים לגבי האכילה והיא פטרות. ורב האי גאון כתב הנכנס בסוכה חבירו לבקר מנהג ידוע הוא שיברך בין סעד בין לא סעד. ואסיקנא דכל שעה שנכנס לישב בה דמברך ואף על פי שבירך ביום טוב ראשון חוזר ומברך ביום טוב שני דגמרינן מתפילין דתניא תפילין כ"ז שמניחן מברך עליהם דברי ר' וקי"ל כוותיה דאמר רבא כ"ז דמנח להו מברך ורב מרי נמי אמר כ"ז דמנח להו מברך וכן הלכה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה סימן תרלט

סעיף ח

(מו) >כ< נהגו שאין מברכים על הסוכה (מז) אלא יז בשעת (מח) [יח] אכילה (והכי נהוג).

ביאור הגר"א אורח חיים סימן תרלט

סעיף ח

נהגו. אף על גב דלפי מסקנא דגמרא שם מ"ו א' מברך אכל פעם שנכנס בה מ"מ עיקר הקבע בסוכה היא האכילה וכולם טפלים והיא פוטרת וע' תוס' דברכות י"א ב'. ודעת הרי"ף והרמב"ם עיקר:

משנה ברורה סימן תרלט

(מו) נהגו וכו' - ר"ל אף דמדינא דגמרא לדעת פוסקים ראשונים כשבירך בסוכה ויצא לעשות ענינו ולא לחזור תיכף בענין שהיה יציאה גמורה וא"כ הרי הסיח דעתו מן המצוה וכשיחזור אח"כ צריך לברך שנית ואפילו מאה פעמים ביום ואימת שנכנס אף על פי שאינו אוכל שם מברך שהרי גם הישיבה והעמידה שם היא מצוה דהוי כעין תדורו [ודוקא שיצא יציאה גמורה וכמו שכתבנו אבל אם יצא לעשות צרכיו או להביא דבר לסוכה [פב] א"צ לברך שהרי לא הסיח דעתו] מ"מ מנהג כל העולם כדעת הפוסקים שאינם מברכים אלא בשעת אכילה ואפילו אם יושבים בסוכה קודם אכילה שעה אינם מברכים דס"ל דברכה שמברכים אח"כ על האכילה היא פוטרת הכל שהיא העיקר והיא פוטרת השינה והטיוול והלימוד שכולם טפלים לה [פג] וכתבו האחרונים דנכון הדבר לצאת גם דעת הפוסקים הראשונים ולא לישב כך בלי ברכה וע"כ תיכף בבואו מביהכ"נ יברך על דבר שהוא מחמשה מינים ויאכל ממנו [פד] מעט יותר מכביצה ויברך לישב בסוכה ולא יברך אח"כ בשעת אכילה:

(מז) אלא בשעת וכו' - ואם בירך פ"א בשעת אכילה ולא יצא מסוכתו לעשות עסקיו ואף אם יצא מסוכתו רק שהיה דעתו לחזור מיד [פה] א"צ לברך שנית לישב בסוכה [פז] אפילו אם אוכל סעודה שניה כיון שמצוה אחת היא ולכן מי שיושב כל היום בסוכה [פז] וישן בלילה בסוכה ומתפלל שם ואינו יוצא לשום עסק רק אדעתא לחזור מיד [פח] א"צ לברך רק בשעת אכילה ראשונה ואח"כ א"צ לברך [פט] וי"א דכיון שיצא בנתיים אפילו ע"ד לחזור מיד צריך לברך בשעת אכילה שניה [צ] ואם יצא לעשות עסקיו [צא] או לביהכ"נ להתפלל לכו"ע צריך לברך בשעת אכילה שניה: (מח) אכילה - והמתענה בסוכות או שאין דעתו לאכול פת באותו יום אז לכו"ע כל אימת שיצא יציאה גמורה חייב לברך דדוקא כשאוכל פת ס"ל להנהו פוסקים שמברך על עיקר חיוב הסוכה ופוסט כל הדברים הטפלים אבל כשאינו אוכל לא שייך זה [טז] ושא"א] וכתב הח"א דה"ה כשיצא יציאה גמורה לאחר אכילה וחוזר ונכנס ולא יאכל עד הערב וקודם האכילה [צב] יצטרך עוד הפעם לצאת לביהכ"נ דבזה ג"כ לכו"ע צריך לברך. ומי שהולך באמצע סעודתו לסוכת חבירו דעת המ"א שאפילו אם היה בדעתו בשעת ברכה שילך באמצע הסעודה לשם ולשוב אח"כ מיד [צג] אפ"ה צריך לברך שם

לישב בסוכה דהליכה הוי הפסק וע"כ אם רוצה לאכול בסוכה זו דבר שאסור לאכול חוץ לסוכה צריך לברך שם לישב בסוכה אמנם הוא לשיטתו אזיל בסימן ח' אבל לפי מה שכתבנו שם דדעת כמה אחרונים דהליכה לא הוי הפסק [צד] אם היה בדעתו א"צ לברך וספק ברכות להקל [לבושי שרד] ואם שכח לברך לישב בסוכה עד שהתחיל לאכול [צה] יברך אח"כ על מה שרוצה לאכול ואפילו אכל כבר ובירך בהמ"ז יכול לברך שגם הישיבה היא מן המצוה דמאכילה ואילך כ"ז שיושב הוי הכל קביעות אחד [צו] ומ"מ כל שעדיין לא בירך בהמ"ז יברך ויאכל מעט. ומי שקידש בליל סוכה והתחיל לאכול ואח"כ ראה שהלאדיין לא היו נפתחין עדיין נ"ל שיאכל שוב כזית ויברך לישב בסוכה אבל קידוש פשיטא שא"צ לברך שנית ואפילו זמן לא יברך עוד הפעם (כיון דלדין התלמוד מהני הזמן שבשעת עשיית הסוכה למצות סוכה כ"ש שמהני בזה מה שבירך כשהיו הלאדיין סתומים) [בכורי יעקב ע"ש]:

שער הציון סימן תרלט

(פב) פוסקים:

(פג) מגן אברהם וחי אדם ובכורי יעקב:

(פד) שהוא שיעור חיוב לסוכה וכנ"ל בסעיף ב, וכן כתב בדרך החיים, ודלא כח"י אדם דכתב שיעור כזית:

(פה) מגן אברהם ושאר אחרונים:

(פו) הנה עיקר הדין דעל אכילה שניה אין צריך לברך כשלא יצא מסוכתו בינתיים, מבואר כן בלבוש ושל"ה והסכים עמהם

המגן אברהם, ואף דדעת הט"ז וחמד משה להסכים להב"ח דעל אכילה שניה צריך לברך בכל גווני, הנה רוב אחרונים וכמעט כולם הסכימו לדינא דאין צריך לברך [והם ההלכה ברורה והנהר שלום והאליה רבה והר"י עמדין וחי אדם ודרך החיים והגר"ז], אכן אם יצא בינתיים והיציאה היה על דעת לחזור מיד, בזה יש דעות בין אחרונים, דדעת הדרך החיים והגר"ז וכן משמע מנהר שלום שאין לברך, ודעת הר"י עמדין וכן הסכים לזה הבכורי יעקב [ומפרש כן דעת האליה רבה], דאף דבעלמא להפוסקים דכל אימת שנכנס לסוכה מברך, מכל מקום אם לא יצא יציאה גמורה שלא לחזור מיד בודאי אין לברך שנית כשנכנס, הכא כשירצה לאכול אכילה שניה יברך שנית לישב בסוכה כיון שעל כל פנים יצא בינתיים, וספק ברכות להקל, אם לא שיש עוד לצרף לזה צדדים אחרים:

(פז) מגן אברהם ושאר אחרונים:

(פח) אפילו אם היה כן כל שבעת הימים:

(פט) הוא דעת הר"י עמדין והבכורי יעקב הנ"ל:

(צ) מגן אברהם ושאר אחרונים:

(צא) מגן אברהם. ומשמע דאפילו הלך באמצע שולחנו לבית הכנסת להתפלל מנחה או מעריב ובאופן זה היה בודאי דעתו לחזור תכף לסוכתו מכל מקום כשישוב לגמור סעודתו צריך לחזור ולברך לישב בסוכה [בכורי יעקב]. והנה ידוע דטעם המגן אברהם משום דהליכה הוי הפסק, אבל לפי מה שבארנו לקמיה דדעת כמה אחרונים דהליכה לא הוי הפסק, יש לעיין אם יצטרך לחזור ולברך, ועיין לעיל בסימן קע"ח במשנה ברורה סעיף קטן מ"ז. והנה אם הליכה לבית הכנסת לא היה באמצע סעודה רק בין אכילה לאכילה, אף דגם בזה יש לעיין לכאורה אם נסבור דהליכה לא הוי הפסק, מכל מקום יש לצרף לזה דעת הט"ז ובפרט דעת הר"י עמדין והבכורי יעקב דסבירא להו דלאכילה שניה הוא ענין אחר וצריך לברך שנית, אבל באמצע אכילה אם נסבור דהליכה לא הוי הפסק, לכאורה חדא אכילה היא, וכן מוכח דעת הבית מאיר, דהיכי דנכנס באמצע סעודתו להתפלל מנחה או מעריב, כל שלא הסיח דעתו מלאכול אין צריך לברך שנית כשישוב:

(צב) דאי לאו הכי, לדעת רבנו תם דסבירא לה דאכילה שהיא עיקר קביעות, פוטרת כל הטפלים לה, דהיינו, ישיבה ושינה וטיוול, בין שלפני האכילה ובין שלאחר האכילה עד האכילה השניה [פוסקים]:

(צג) הנה אנכי העתקתי דעת הגר"ז דדוקא אם אוכל שם, ועל כרחו דסבירא לה דמה שהובא בבית יוסף בין שאוכל שם או לא, היינו, רק לדעת הסוברים דעל הכניסה לבד גם כן מחוייב לברך, אבל לפי מנהגו אינו כן. ודעת הח"י אדם שהעתיק דבכל גווני חייב לברך שם אפילו אם לא יאכל, נראה דטעמו דהמנהג שנהגו הוא רק בביתו שדרך לקבוע שם סעודה, אבל בבית אחרים שאין דרך לקבוע שם סעודה, לכולי עלמא כל שנכנס שם חייב לברך. ומכל מקום נראה דאפילו לדידיה הוא רק כשנכנס לשם ורוצה לישב שם, אבל כשנכנס לשם לגבות חובו וכדומה, שאר עסק ואין נפקא מיניה אצלו בין אם הוא סוכה או בית או חוץ, בזה לכולי עלמא אין צריך לברך דלא עדיף ממתעסק בעלמא, ורק בחלבים ועריות אמרינן דמתעסק חייב שכן נהנה, כן שמעתי בשם גדול אחד, ונכון:

(צד) ועיין בספר בית מאיר דכתב גם כן, דמה שנא סוכה זו או אחרת, כל שלא הסיח דעתו מלאכול אין צריך לברך שנית, ואינו דומה להא דסימן ח', דהתם כל טלית מצוה בפני עצמה היא, אבל הכא אטו אכילת הסוכה שניה מצוה בפני עצמו היא, ואינו דומה אלא לברכת המוציא דסימן קע"ח דמבואר שם בבית יוסף דאפילו הלך לבית הכנסת לא הוי הפסק, עד כאן לשונו, ומשמע דלדידיה אפילו לא היה דעתו בשעת ברכה לכתחלה לזה גם כן אין צריך לברך, מיהו כיון דאיכא דעות גם כן, אין כדאי לצאת באמצע סעודה:

(צה) מגן אברהם ושאר אחרונים:

(צו) לבושי שרד:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה סימן תרלט

סעיף ב

אוכלים ושותים וישנים בסוכה (י) כל שבעה, בין ביום בין בלילה, ואין ישנים חוץ לסוכה * >ה אפי' ד שינת (יא) עראי; * אבל מותר לאכול (יב) אכילת עראי חוץ לסוכה. וכמה אכילת עראי, * כביצה מפת; <ו> ומותר לשתות (יג) מים * ה <ז> ויין [ה] <ח> ולאכול פירות ו (ואפי' קבע עליהו) (ד"ע) חוץ לסוכה; [ה*] ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה (יד) אפי' מים, הרי זה משובח; ותבשיל העשוי מחמשת מינים, * (טו) אם קובע עליו חשיב קבע (טז) וצריך סוכה. הגה: ומה שנהגין להקל עכשיו

בשינה, שאין ישנים בסוכה רק המדקדקין במצות, י"א (ז) ז משום צנה, דיש צער לישן במקומות הקרים (מרדכי פ' הישן); <ט> ולי נראה משום דמצות סוכה איש וביתו, ח איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה, ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו, שאין לו סוכה מיוחדת, (יח) פטור; וטוב להחמיר ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא דר כל השנה, אם אפשר להיות לו סוכה מיוחדת.

משנה ברורה סימן תרלט

(יג) מים ויין ולאכול פירות ואפילו קבע עלייהו - הטעם [כח] דאכילת פירות אפילו הרבה בקביעות חשיב רק כאכילת עראי דפת וה"ה אכילת בשר ודגים וגבינה ושאר מיני מאכל חשובים כפירא לדעת השו"ע ולא החמיר בסוף רק בתבשיל העשוי מחמשת המינים. והנה מה שהגיה רמ"א ואפילו קבע עלייהו קאי גם על יין [כט] כמו שמוכח בדרכי משה וטעמו דין אין נחשב [ל] רק כאכילת פירי וכ"ש שאר משקין וע"כ לא חשיב קביעות דידהו. ודע דכמה [לא] אחרונים מפקפקין בדין זה ודעתם דאם שותה יין בקביעות חייב בסוכה ובפרט בני חבורה שקבעו לשתות יין בודאי הוי קבע גמור. ומ"מ לענין ברכה הסכימו כמה אחרונים דאין לברך לישב בסוכה כ"א על פת העשוי מחמשת מיני דגן או תבשיל העשוי מה' מינים אם קובע סעודה עליו וכדלקמן בסוף הסעיף. ולענין פת הבאה בכיסנין יבואר שם [לב] ומיהו ראוי ונכון לכתחלה שלא לשתות בקבע [לג] אפילו שאר משקין כמו מי דבש ושכר אלא תוך הסעודה [לד] או עכ"פ יאכל מתחלה לפת יותר מכביצה [או שאר תבשיל העשוי מה' מינים אם קובע סעודתו ע"ז] ויברך לישב בסוכה ויוצא לכל הדיעות:

(יד) אפילו מים - וכ"ש פת דרך עראי:

(טו) אם קובע עליו וכו' - ר"ל שאוכלם [לה] בחבורה או שאוכל שיעור חשוב שקובע סעודתו בזה ולא די שיאכל מעט יותר מכביצה כמו בפת ועיין במ"א שהקשה ע"ז [לז] ודעתו דדינו ממש כמו בפת דיותר מכביצה מעט [לז] חייב בסוכה אכן לענין לברך לישב בסוכה דעת האחרונים דאין לברך רק כשיקבע עליו סעודה כמו שכתוב בשו"ע. ודע עוד דהסכימו כמה אחרונים דנכון להחמיר מלאכול [לח] בשר ודגים וגבינה חוץ לסוכה ודוקא [לט] בקביעות אבל שלא בקביעות אין להחמיר כלל:

(טז) וצריך סוכה - פי' מדינא וע"כ צריך [מ] לברך לישב בסוכה וכתב המאמר מרדכי שמי שאכל פת הבאה בכיסנין בשחרית בתוך הקאפי"א וכיוצא כמו שאנו נוהגים בכל ימות השנה אף על פי שאינו מברך המוציא כיון שאינו אוכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו מ"מ בעי סוכה שהרי הוא קובע סעודתו עליו וכו' וכך נהגנו לברך עליה לישב בסוכה ע"ש. ונקט מילתא דשכיחא דה"ה אפילו בלא שתית קאפי"א כיון דקבע סעודה על הפת כיסנין ואם לא קבע סעודתיה עליו רק שאכל יותר מכביצה יש דיעות בין האחרונים אם צריך לברך לישב בסוכה ועיין בשע"ת שכתב דלענין שבת ויו"ט בבקר כשמקדש ואוכל פת כיסנין במקום סעודה [אף שאח"כ הולך לחוץ לקבל פני רבו וכדומה ונמשך כמה שעות עד זמן סעודה] לכו"ע יכול לברך לישב בסוכה דכיון שאוכל אותה בתורת סעודה הצריכה לקידוש שפיר דמי שיברך ברכת סוכה דמחשבתו משוי ליה קבע ובחול אין כדאי לברך דספק ברכות להקל אכן מנהג העולם לברך אף בחול. וכדי להנצל מחשש ברכה לבטלה יראה שלא לצאת מיד אחר אכילתו רק לשבת שם זמן מה ויכוין בשעת ברכתו לישב בסוכה על האכילה ועל הישיבה שאחר זה:

ביאור הלכה סימן תרלט

* ויין - עיין במ"ב דאפילו קבע עלייהו כן מוכח בב"י וד"מ ויש שחולקין ע"ז. ואביא בקיצור דעת כ"א וטעמו והנה הגר"א מביא מקור לדעת השו"ע מברכות דף ל"ו ע"ב דאמרינן שם בהדיא לענין בהמ"ז דלא קבעי אינשי סעודתא על היין ואפילו אי קבע בטלה דעתו אצל כ"א וה"ה לענין סוכה והראיה דמביאין החולקין מהא דאמר שם בדף מ"ב ע"ב לא שנו אלא בשבתות ויו"ט שדרך לקבוע סעודה על היין אין ראיה כלל דהתם הכונה בסוף הסעודה ולכך פטר את שלאחר המזון וכפירש"י שם אבל לא יין בלבד בלא אכילה דאין שתיה בלי אכילה כמ"ש בהגהת אשרי וכן מה שמביאין מהא דאמר שם בדף מ"ג דבפת ויין מהני הסיבתן לקבען יחד שיהא אחד מוציא את חבירו ג"כ אין ראיה כ"כ ד"ל דבפת ויין דחשיבי מהני הסיבתן לחברן יחד ועי"ז אחד מברך לכולם אבל לא שנאמר דנחשב קביעות גמורה לחייבו בסוכה דאי הכי נימא דבני חבורה שנקבעו יחד לשתות יין יהיו רשאים לברך עי"ז בהמ"ז. ועתה נבאר דעת החולקין והביאו ראיתם מהא דלעיל והנה אף שיש לדחות ראיתם וכנ"ל מ"מ נ"ל סעד גדול לשיטתן מהא דאיתא בגמרא דף כ"ח ע"ב ת"ר תשבו כעין תדורו וכו' אוכל ושותה בסוכה וכן פירש"י בריש פרק הישן דעיקר ישיבת הסוכה אכילה ושתיה ושינה ובסוגיין משמע דמה דאמר ר"ג לענין דלי של מים העולם לסוכה דהוא חומרא בעלמא וע"כ שם מיירי לענין יין דחשיבי וכן מוכח מדעת הרמב"ם שלא העתיק אלא דמותר לשתות מים חוץ לסוכה ולא הזכיר יין כלל וע"כ דלענין יין חייב בסוכה אלא דצ"ל דכמו לענין פת לא חייבו אלא באכילת קבע ולא בארעי כן ביין כה"ג וזהו דאיתא במשנה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה מכלל דשתית קבע אסור והיינו בין דמים לא חשיבו כלל [ולא ס"ל לשיטה זו כמה דדחק הר"ן דעראי לא קאי רק אאכילה דהוא דוחק גדול] ומצאתי בעזה"י לתנא גדול כדברי והוא הריטב"א בחידושו דכתב בהדיא דשתיות יין רביעית חשיב קבע ע"ש ומהא דברכות דף ל"ו ג"כ אין ראיה כלל דלענין סוכה דבעינן תשבו כעין תדורו שאני בין לקולא בין לחומרא היינו דאכילת עראי דהוא כביצה אפילו לשיטת הסוברים בעלמא דכביצה חייב מן התורה בבהמ"ז הכא פטור מסוכה דגם בביתו מצוי שאוכל אכילת עראי חוץ לביתו ושיערו חכמים דהוא כביצה וכן לענין שתיה אף דבעלמא לא חשיבא קביעות לחייבו בבהמ"ז אפילו שתה כמה קבין יין הכא דבעינן כעין תדורו ואין דרך לשתות יין בקביעות חוץ לביתו ע"כ חייב בסוכה כן נ"ל נכון בעזה"י:

* אם קובע עליו חשיב קבע - עיין במאמר מרדכי שמסיק דבדידיה תליא מילתא דכל שהוא קבע עליו אף על פי שלא היה שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו חשיב קבע אף דלענין פת הבאה בכיסנין מבואר לעיל בסימן קס"ח דבעינן דוקא שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו הכא דבעינן תשבו כעין תדורו כל שקובע עליו הויא קביעות להצריכו סוכה ובדידיה תליא מלתא ע"ש: